

گزارش کوتاه

راهسازی در کنار بیشاپور

■ **شیراز** - **مهر**: در حالی که هنوز جاده‌ای که اکنون در سمت شمالی شهر تاریخی بیشاپور در شهرستان کازرون قرار دارد مورد اعتراض دوستداران میراث فرهنگی است خبر رسیده که این محور به جاده‌ای دوبانده نیز تغییر می‌یابد تا خطر تخریب این شهر بیشتر از گذشته احساس شود.

براساس این گزارش، بیشاپور یکی از شهرهای باستانی ایران در ۲۵ کیلومتری غرب کازرون است که در زمان ساسانیان ساخته شده‌است، بیشاپور با ۲۰۰ هکتار وسعت از شهرهای مهم آن زمان بوده و اهمیت ارتباطی داشته‌است. این شهر از قدیمی ترین شهرهایی بوده که تاریخچه ساخت آن به صورت مکتوب در سنگ نوشته‌ای موجود است. این شهر دارای طراحی و مهندسی ویژه آن روزگار بوده و در کتاب‌های تاریخی، نام این شهر با عنوان‌های بیشاپور، بیشاپور، به شاپور، بیشاپور و «به اندیو شاپور» ضبط شده‌است.

شهر بیشاپور مرکز ایالت و کوره اردشیر خوره بوده و تا قرن هفتم هجری آباد بوده و مسکونی محسوب می‌شده اما پس از آن ویران شده که البته گنجینه‌ای از آثار ارزشمند ساسانی مانند معبد آناهیتا در آن قرار دارد. شهرستان کازرون یکی از گنجینه‌های تاریخی و تمدنی استان فارس و ایران زمین محسوب می‌شود اما آنچه تاکنون این گنجینه‌های میراثی را تهدید کرده و آزار داده جاده‌سازی‌هایی بوده که به گفته دوستداران میراث فرهنگی اغلب در مناطق تاریخی این شهرستان روی می‌دهد و خطر آسیب زدن به میراث تاریخی این شهرستان را گوشزد می‌کند.

جاده‌سازی در بستر دریاچه پریشان و جاده‌سازی در تنگه چوگان ازجمله راهسازی‌هایی بوده که طی مدت اخیر در دست اقدام قرار گرفته و همواره مورد اعتراض دوستداران میراث فرهنگی نیز بوده‌است.

در آخرین رویدادها نیز شنیده می‌شود که قرار است جاده‌ای که از سمت شمالی شهر بیشاپور عبور می‌کند دو بانده شود که این امر اعتراض دوستداران میراث فرهنگی را مبنی بر خطر از بین رفتن آثار تاریخی این محدوده را در پی داشته است. عضو شورای مرکزی انجمن هم‌اندیشان جوان شهرستان کازرون در این خصوص به خبرنگار مهر در شیراز گفت: فعالیت‌هایی که حول محور جاده‌سازی در مناطق منتهی به بیشاپور صورت می‌گیرد زنگ خطر بزرگی به شمار می‌رود و خسارتی برای آینده این منطقه به بار می‌آورد.

محسن عباسپور با اشاره به اینکه در حال حاضر یک جاده از روی شهر بیشاپور از سمت شمالی این شهر تاریخی عبور می‌کند و این جاده باعث شده که برخی آثار آن قسمت در زیر خاک مدفون شود، افزود: این قسمت همیشه مورد مناقشه میراث فرهنگی و... بوده و متأسفانه در حال حاضر یک پروژه به اعتبار اولویه حدود یک میلیارد تومان کلید خورده تا بخشی از این محور دو بانده شود. وی با اشاره به اینکه این محور حداقل روستای دریس تا امامزاده سیدحسین است، افزود: شهر تاریخی بیشاپور نیز در حد فاصل همین محور قرار گرفته که قرار است دوبانده شود در حالی که دوبانده کردن این محور خسارت‌های زیادی برای آثار تاریخی این بخش به بار خواهد آورد. عضو شورای مرکزی انجمن هم اندیشان جوان شهرستان کازرون خاطرنشان کرد: شهر بیشاپور نیز به همین دلیل تاکنون در فهرست میراث جهانی ثبت نشده که این جاده از منطقه گذر کرده‌است. عباسپور با اشاره به انفجارهای راهسازی که در تنگه چوگان برای جاده‌سازی صورت گرفته، افزود: باید در نظر داشت با دو بانده‌شدن این محور جاده مذکور به محل تردد خودروهای سنگین تبدیل می‌شود که ارتعاش تردد آنها برای آثار تاریخی خسارت بار است، وی تأکید کرد: باید در نظر داشت با دو بانده شدن این محور منطقه به جای اینکه به محور گردشگری تبدیل شود در محل تلاقی جاده‌ها به محور ترانزیتی مبدل خواهد شد.

عضو شورای مرکزی انجمن هم‌اندیشان جوان شهرستان کازرون تأکید کرد: اگر قرار باشد کار اساسی برای جاده‌سازی صورت گیرد، می‌توان مسیر را از این محدوده برداشت و به مسیر دیگری منتقل کرد تا هم آثار از خطر آسیب‌های جاده‌سازی در امان بماند و هم اینکه اهالی جاده مناسب داشته باشند.

عباسپور با اشاره به اینکه مسیری که قرار است دو بانده شود حدود ۲۶ کیلومتر بوده که حداقل یک کیلومتر آن در حرم درجه یک آثار بیشاپور است، افزود: مسیر موجود که به سمت تنگه چوگان ادامه دارد باعث می‌شود در این میان یک سه راه ترانزیتی ایجاد شود که برای آثار تاریخی منطقه مناسب نیست.

نه من و نه شما هیچ کدام صدای نعره‌های پلنگ‌های در حال سقوط را در هیاهوی شهرها نشنیدیم.

سال ۸۹، با وجود اینکه عنوان سال «پلنگ» را با خود یدک می‌کشد و انتظار می‌رفت در این سال حفاظت از اینگونه جانور نادر با حساسیت بیشتری دنبال شود، اما از ابتدای سال جاری تاکنون در استان خراسان رضوی سه پلنگ بر اثر حوادث مختلف و عدم نظارت کافی مسوولان محیط‌زیست کشته شدند.

البته آمار غیر رسمی حاکی از کشته شدن تعداد بیشتری از پلنگ‌ها در استان است که محیط‌زیست فقط سه گونه را تأیید کرده‌است. در عین حال سازمان حفاظت از محیط‌زیست به عنوان تنها متولی رسمی حفاظت از حیات‌وحش اقدام ویژه و خاصی را در سال پلنگ برای حفاظت از اینگونه‌با ارزش انجام نداده‌است و با این اوصاف جمعیت پلنگ که بیشتر از بوز پلنگ در کشور گزارش شده، با تهدیدهای بسیار زیادی روبه‌رو است.

سال گذشته مرگ بیش از ۲۵ قلاذه پلنگ در کل کشور به دلایلی چون شکار، تصادف و مسمومیت با طعمه آلوده گزارش شده‌است و بعید نیست آمار پلنگ‌هایی که مرگشان گزارش نشده، بسیار بیشتر از این تعداد باشد و این وضعیت در صورتی رخ داده که ایران آخرین میزبان پلنگ ایرانی در آسیاست.

در حال حاضر با اعلام محیط‌زیست خراسان رضوی، در استان، شکار غیرمجاز پلنگ و طعمه‌هایش عمده‌ترین عامل تهدید بقای پلنگ به شمار می‌رود که در نتیجه این شکارهای غیر مجاز اولین قلاذه پلنگ تلف شده در استان در ۱۳ تیر سال جاری کشف شد که بر اثر اصابت گلوله در ارتفاعات روستای سماخون در شهرستان تربت‌جام از بین رفته بود. این پلنگ هشت ساله نر بر اثر اصابت یک گلوله زخمی و پس از طی مسافتی بر اثر شدت جراحات وارده و خونریزی کشته شده بود و به دلیل حمله به گاو و گوسفند خود را برنقاغه، اقدام به از بین بردن این گربه‌سان ارزشمند کرده بودند که یکی از علل روی آوردن پلنگ‌ها به مناطق مسکونی تراکم پایین طعمه‌های طبیعی در اکثر مناطق است و این حیوان‌ها گزیری جز آمدن

هنوز ۴هزار از این واقع‌ه نگذشته‌بود، که مجدداً ۱۱ آبان تلف شدن یک قلاذه پلنگ دیگر در ارتفاعات روستای ارزنه بخش باخرز شهرستان تایباد توسط دامداران منطقه گزارش شد که در دگیری با دامداران کشته شده‌بود. این پلنگ که برای تأمین غذای خود چاره‌ای جز نزدیک به روستاها و آغل‌ها نداشته‌است، در مواجهه با مردم روستایی که خسارت وارد شده به دلیل حمله به گاو و گوسفند خود را برنقاغه، اقدام به از بین بردن این گربه‌سان ارزشمند کرده بودند که یکی از علل روی آوردن پلنگ‌ها به مناطق مسکونی تراکم پایین طعمه‌های طبیعی در اکثر مناطق است و این حیوان‌ها نداشتند که در این جریان

سال پلنگ، با کم‌مهری محیط‌زیست برای پلنگ ایرانی همراه بود

تلف شدن سه پلنگ در سال ۱۳۸۹

فاطمه شوشتری / مشهد

به سمت گله‌های دام‌های اهلی ندارند که صاحبان گله‌ها به دنبال دفاع از گله‌شان آنها را از پا د می‌آورند. می‌توان گفت در این مورد نیز سازمان محیط‌زیست کم‌کاری کرده‌است و غذای مورد نیاز این حیوان را به‌خصوص در فصل سرما تأمین نکرده

که در نتیجه آن یک قلاذه پلنگ به همین آسانی تلف می‌شود. این تنها یک برگ از دفتر هزار برگ عدم برنامه‌ریزی‌های درست محیط‌زیست برای حفاظت از این گونه‌است و انگار که پایانی ندارد. دوباره در تاریخ ۱۵ بهمن بود که جسد یک قلاذه پلنگ هشت ساله دیگر در ۶۰ کیلومتری شهرستان تربت‌جام در بالای یک دکل برق فشارقوی یافت شد که در این جریان

می‌شود در خراسان رضوی زیست می‌کنند، در طی چند سال آینده از بین خواهند رفت و ما باید در سال‌های آینده برای نمایش این گربه‌سان از مجسمه‌های خشک شده در موزه‌ها استفاده کنیم.

مدیر کل حفاظت از محیط‌زیست خراسان رضوی در پاسخ به این موارد می‌گوید: با توجه به اینکه گوشتخواران دارای قلمرو هستند و بزرگ‌تراها، کوچک‌تراها را از قلمرو خود حذف می‌کنند این جانوران مجبور می‌شوند که برای تغذیه به مکان‌هایی بروند که برای مردم مزاحمت ایجاد می‌شود در نتیجه آن، افراد بدون اطلاع‌رسانی به سازمان محیط‌زیست برای چاره‌اندیشی، خودسرانه و غیرمتعارف دست به کشتار می‌زنند. سیدحسین قافیمری در ادامه صحبت‌های خود ضمن اشاره به دستگیری افراد مقصر در این بین رفتن این سه پلنگ، می‌گوید: این افراد تحویل دادگاه قضایی شدند و طبق قانون مجازات خواهند شد. وی در پاسخ به اینکه آیا برای جلوگیری از کشتار پلنگ نیازمند تغییر قانون نیستیم، می‌افزاید: در حال حاضر افرادی که در کشته شدن پلنگ مقصر باشند، به مدت سه سال حبس و یک میلیون ۶۰۰ هزار تومان جریمه نقدی می‌شوند و تغییر دادن این قانون و تدوین قانون جدید دست ما نیست.

وی همچنین کشته شدن چهارمین پلنگ در حوالی دررود نیشابور بر روی ریل قطار را رد و اظهار می‌کند: احتمالاً لاشه مربوط به سگ و یا گونه جانوری دیگری بوده‌است و چون سازمان محیط‌زیست هیچ پلنگی را ندیده‌است، این موضوع را شایعی‌ای بیش نمی‌داند.

او در پاسخ به این سوال که تعداد پلنگ‌های کشته شده امسال نسبت به سالال گذشته افزایش داشته‌است یا کاهش، خاطر نشان می‌کند: سال گذشته به مجموع پنج پلنگ در استان تلف شدند که امسال تاکنون سه قلاذه از این گونه کشته شده‌است.

با این وجود به نظر می‌رسد بزرگ‌ترین تهدید برای پلنگ در استان، ضعف برنامه‌ریزی صحیح درباره این گربه‌سان بزرگ جنه است. این ضعف برنامه‌ریزی متوجه محافل علمی و اجرایی است که با گذشت این همه سال هنوز نتوانسته‌اند فرهنگ صحیحی را ایجاد کنند و پلنگ را که براساس قوانین سازمان حفاظت محیط‌زیست در زمره گونه‌های در خطر انقراض می‌باشد و حفاظت از آن را به‌خصوص در خارج مناطق حفاظت شده که جمعیت طعمه‌های طبیعی آن به شدت کاهش یافته، با برنامه‌ریزی جدی انجام دهند.

در نتیجه این بی‌زمانگی‌های این گونه در ۲۵ سال گذشته در بسیاری از مناطق ایران به طور کامل منقرض شده و در سایر مناطق نیز جمعیت آن به شدت کاهش یافته‌است. علت کاهش شدید این زیر گونه در استان متوجه تخریب زیستگاه و شکار با سلاح‌های مجاز و غیر مجاز است و برنامه‌ریزی‌ها و حفاظت‌های بیشتر را می‌طلبد و تنها اعمال قوانینی مانند حبس از سه ماه تا سه سال و جرای نقدی نمی‌تواند موثر باشد بلکه باید طریقه برنامه‌ریزی‌ها تغییر کند تا سرنوشت پلنگ ایرانی در آینده‌ای نه چندان دور به سرنوشت بوز پلنگ آسیایی دچار نشود.

مدیر کل محیط‌زیست سیستان و بلوچستان در گفت‌وگو با «شرق»:

باید واقع بینانه به طرح انتقال مر جان‌ها نگر یست

سعید برآبادی

خبر

مدیر کل حفاظت محیط زیست

چهارمحال و بختیاری:

۹۲۳گونه گیاهی شناسایی شده‌است

■ **شرق**: مدیر کل حفاظت از منابع طبیعی چهارمحال و بختیاری گفت: تاکنون ۹۲۳ گونه گیاهی در این

استان شناسایی شده‌است. سعید یوسف‌پور با اعلام

این مطلب اظهار داشت: از این تعداد گونه گیاهی ۴۲ گونه منحصر به این استان و کاملاً بومی منطقه

است. وی نرخ تنوع زیست گیاهی در این استان را ۲۸ گونه در یک میلیون هکتار اعلام کرد و گفت:

این نرخ نسبت به میانگین کشوری رقم بسیار قابل توجهی است.

یوسف‌پور گونه لاله واژگون را یکی از معروف‌ترین گونه‌های بومی این استان عنوان کرد و

گفت: اثر طبیعی ملی لاله واژگون و وجود دشت لاله

در این استان به خوبی موبد این امر است. مدیر کل

حفاظت منابع طبیعی چهارمحال و بختیاری در ادامه با اشاره به موزه تاریخ طبیعی این استان، گفت:

این موزه در زمینی به مساحت یک‌هزار و ۶۰۰ متر

احداث شده‌است که از نظر وسعت یکی از بزرگ‌ترین

موزه‌های تاریخ طبیعی کشور به‌شمار می‌رود. وی

با بیان اینکه این موزه در مناطق حفاظت شده تنگ

صیاد احداث شده‌است، گفت: درحال حاضر گونه‌های

مختلف پرندگان، پستانداران و دوزیستان به صورت

تاکسیدرمی و گیاهان به‌صورت نمونه‌های هر بار بومی و

زیستگاه‌ها در آن نگهداری می‌شود که همگی با دیدگاه

علمی در این قسمت به نمایش گذاشته شده‌است.

یوسف‌پور از گیاهان به‌عنوان سرمایه‌های مادی این

کشور نام برد و افزود: بر همین اساس بخش هر بار بوم

موزه اقدام به جمع‌آوری تمامی نمونه‌های گیاهی این

استان به‌ویژه نمونه‌های نادر، کمیاب و با اهمیت کرده

است که پس از جمع‌آوری و شناسایی طبقه‌بندی

شده و در این بخش نگهداری خواهند شد.

وی در ادامه همچنین با اشاره به انواع گونه‌های

جانوری نگهداری شده در این موزه، گفت: خرس

قهوه‌ای، پلنگ، گرگ، کل و بز، قوچ، میش، سنجاب

ایرانی، گربه وحشی و پرندگانی شامل عقاب

طلایی، دلیچه، باقرقره، کبک دری و معمولی و

انواع پرنده‌های مهاجر و بومی در تالاب‌ها از جمله

مرغابی‌ها، اردک‌ها، حواصیل، چنگر و لک‌لک نیز

در این موزه نگهداری می‌شوند. یوسف‌پور با تأکید

بر اینکه گونه‌های تاکسیدرمی نگهداری شده در این

موزه عمدتاً شامل گونه‌های بومی این استان است،

گفت: پلنگ، خرس قهوه‌ای، قوچ، میش وحشی، کل،

بز، گوزن زرد ایرانی، گربه وحشی، شغال، سمور آبی

به صورت تاکسیدرمی در این موزه نگهداری می‌شوند.

وی با اشاره به گونه‌های گیاهی موجود در این موزه،

گفت: انواع گون، گل گندم، هزار خار، کنگر، علفی‌ها

شامل لاله کوهی، لاله واژگون، آویشن، کرفس، سیر،

موسیر و عنبره که بعضی از این گونه‌ها مانند سیر،

کرفس و موسیر به دلیل مصرف خوراکی و دارویی

و برداشت بیش از حد در طبیعت در معرض خطر

انقراض قرار گرفته‌اند.

سرزمین من

قلعه‌ای در دل کوه فردوس

■ کوه قلعه فردوس، کوهی است که در ۱۰ کیلومتری جنوب‌شهر فردوس قرار داشته و محل یکی از قلعه‌ها و دژه‌های مهم اسماعیلیه و مرکز استقرار این فرقه در ایالت قهستان و در جنوب خراسان بزرگ بوده‌است.

عطاء ملک جوینی در تاریخ جهانگشا درباره این

قلعه می‌گوید: «۷۰۰ دزی که در جنوب خراسان

قرار داشت، شاید وسیع‌ترین و عظیم‌ترین آنها در پنج

کیلومتری جنوب غربی فردوس باشد» اسماعیلیان،

قلعه نظامی خود را در بالای این کوه ساخته بودند که

در بلندترین نقطه دشت فردوس واقع شده و از تمام

جهات بر منطقه مشرف است. موقعیت این قلعه به

گونه‌ای است که از سه جهت به بر نگاه‌هایی منتهی

می‌شود و تنها راه دسترسی به قلعه از طریق تنگه‌ای

است که در جنوبی غربی کوه که شیب کمتری دارد،

قرار گرفته‌است. این قلعه در شش حصار ساخته

شده و مرکز فرماندهی در طبقه ششم و در نوک قلعه

قرار دارد. طبقات دیگر آن دارای دروازه‌های ورودی

از جهات مختلف، محل نگهداری آذوقه، اسلحه‌خانه،

اصطبل، آب‌انبار، برج و بارو و حمام و تالارها و سربازخانه

هستند. ارتفاع برج‌ها حدود پنج متر بوده و تمام آنها

به کمک سنگ‌های لاشه و ملات گچ و ساروج ساخته

شده‌اند.

این قلعه در دوران آبادی دارای دو دیوار و حصار تودر

تو و چند برج دیده‌بانی بوده‌است. محیط بیرونی‌ترین

دیوار، حدود یک هزار متر است. در قسمت پایانی قلعه،

آب‌انبارهایی درون سنگ‌ها کنده شده که طول هر یک

حدود ۱۰ متر و عرض آن‌ها در حدود دو متر نبوده‌و از

آب باران و برف بر می‌شده‌اند. این آب‌انبارها در هنگام

محاصره، به عنوان آب شرب اهالی مورد استفاده قرار

می‌گرفته‌اند. همچنین این آب‌انبار‌ها ذخیره تمام

اهالی قلعه نبوده‌اند؛ زیرا در پایین دیوار و در جنوب قلعه

چاهی کنده بودند که امروزه به چاه قنوت مشهور است.

در قلّه کوه آب‌انبار برج استوانه‌ای کوچکی قرار دارد که شاید

محل افروختن آتش بوده و با دیده بانی در ارتباط بوده

است. این دژ، روزگاری بر جلگه‌های اطراف و راه‌های

بازرگانی قدیم ناظر بوده و راه‌های کاروانی دشت‌تون را

هم می‌توانسته به خوبی دیده‌بانی کند.

این قلعه دارای تونلی آجری است که به قلعه

حسن آباد متصل است و این راه زیرزمینی این دو قلعه

را به وسیله یک راه زیرزمینی دیگر به وسط شهر تاریخی

تون متصل می‌کند. در حمله مغول به منطقه فردوس،

این قلعه مورد هجوم سربازان مغول قرار گرفت و غارت

شده و در نهایت به آتش کشیده شد.